

Maskernas kung

Maskernas kung är en stillsam kinesisk film om vänskapen mellan en gammal man och en liten flicka. Deras vänskapshistoria är säregen och möter många hinder på vägen, men till slut vinner kärleken över svårigheterna.

Rekommenderad från åk 4

En filmhandledning av
Anna Magnusson

Filmens handling

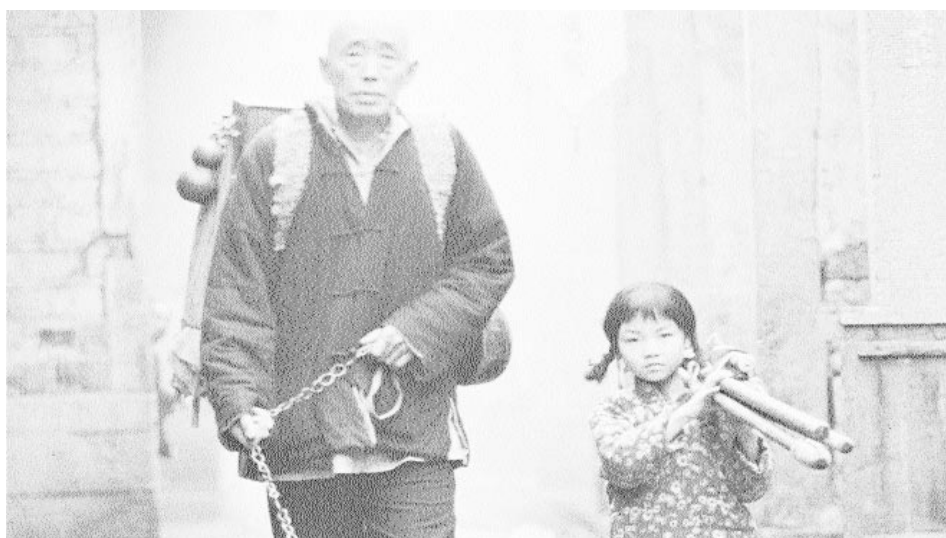
Platsen är Sichuan i Kina i början av 1900-talet. Provinsen har drabbats av översvämningar och stora delar av befolkningen svälter. Somliga tvingas sälja sina barn för att överleva. Den gamle mannen Wang kallas Maskernas mästare och uppträder på gatorna. Han trollbinder publiken genom att byta ansiktsmasker snabbare än blixten. Den magiska konsten har gått i arv i generationer, men eftersom hans egen son är död har han ingen arvtagare och detta sörjer han oerhört.

I filmens inledning möter vi Wang med sina masker i vimlet på gatan under en sprakande festival. På festivalen stiftar vi också bekantskap med operasångaren Liang Sao Lang från Sichuanoperan. I den levande bodhisattvas gestalt bärs han fram på en tron längs gatorna. Kring honom trängs kvinnorna, för det sägs att en gravid kvinna som rör vid bodhisattvas fötter kommer att föda en son.

Liang fascineras av Wangs konster och de två träffas över en kopp te. Liang föreslår ett samarbete, men Wang avböjer. Han är en ensamvarg och kan endast föra sina hemligheter vidare till en son eller sonson.

Wang besöker en marknad där barn är till salu. Han får allehanda erbjudanden om att köpa flickebarn från fattiga familjer, men eftersom maskkonsten endast kan gå i arv till pojkar avböjer han. Men så får han syn på en söt pojke som ropar "farfar" till honom. Han tvekar först eftersom pojken är dyr, men det slutar med att han inte kan motstå den lille åttaåringen. Lilla valpen får pojken heta och efter ekipering får han komma och bo med apan Generalen och sin nya farfar på dennes flodbåt.

Mellan pojken och Wang växer en stark vänskap fram. De har varit två

Mellan Wang och "Lilla valpen" växer en djup vänskap fram.

ensamma själar, som nu kan förenas. Pojken är mycket tillgiven och den gamle mannen visar honom stor omsorg. När Lilla valpen blir sjuk pantsätter Wang ett svärd, som har funnits i släkten i generationer, för att kunna köpa medicin. Pojken är också en lärtig elev, men det visar sig snart att han bär på en hemlighet – han är egentligen en flicka. Wang gör den överraskande upptäckten då han blir skadad i foten och ber pojken kissa på det förband han ämnar svepa runt såret. Pojkiss sägs nämligen stoppa blödningar. Lilla valpen är nu tvungen att avslöja sitt rätta kön.

Det blir ett hårt slag för Wang. Men hårt har livet också varit för Lilla valpen, som berättar att hon har blivit såld sju gånger och samtliga husbönder utom Wang har slagit henne för att hon är flicka. Wang har för avsikt att överge flickan med en påse pengar, men då hon i desperation kastar sig i vattnet efter hans båt räddar han henne och beslutar sig för att låta henne stanna. Tiltalsnamnet "farfar" får hon dock byta mot "mäster" och det är inte tal om att hon ska lära sig några konster med maskerna. I stället hårdtränar han henne i akrobatik, för att de genom detta ska kunna tjäna pengar på gatorna.

En natt då Lilla valpen är ensam på båten hittar hon Wangs masker. Hon provar dem framför sitt ansikte. Oturligt nog råkar hon komma för nära en brinnande oljelampa, varpå en mask fattar eld. Snart står hela båten i lågor.

Denna katastrof gör att hon hamnar i onåd hos Wang och hon kan inte längre stanna hos honom. Hon börjar driva omkring på gatorna och tvingas stjäla för att överleva. Hon fångas in av en barnslavhandlare och uppmanas att sköta om en liten fyraårig pojke – Tien Che – som kidnappats från en rik familj under en operaföreställning några dagar tidigare. De två barnen blir vänner och flyr tillsammans.

Wang vandrar ensam omkring på gatorna med sin apa. Han saknar sitt sällskap. Lilla valpen i sin tur saknar sin mäster och tar med lille Tien Che till honom. Tien Che är ju pojke och genom att lämna honom på båten kan hon göra sin mäster glad, tror hon. Mycket riktigt blir Wang överförtjust då han möter Tien Che. Men lyckan är inte långvarig. Tien Che hittas på båten och Wang blir anklagad för människorov. Polisen tror inte på hans förklaringar att en liten flicka lämnade honom i Wangs förvar. Efter tortyr tar han på sig skulden för brottet och sätts i fängelse i väntan på avrättning.

Lilla valpen söker upp honom i fängelset och försöker förgäves tala om för vakten att han är oskyldig. Hon ber gråtande Wang om ursäkt för att hon har försatt honom i den situation han har hamnat i och lämnar över hans masker till honom. Men Wang river sönder maskerna. Han föddes utan dem och kan inte heller ta med dem när han dör, säger han och gråter uppgivet då han inser att hans konst kommer att dö

med honom. På uppmaning av en vän söker Lilla valpen upp operasångaren Liang för att be om hjälp att fria Wang. Liang vänder sig till militären, men lyckas inte övertala dem att släppa Wang. Inte förrän Lilla valpen är beredd att offra sitt liv för sin mästare skull börjar folk reagera. I samband med en operaföreställning, där en av militärens generaler medverkar, binder hon fast sig med foten i ett rep, kastar sig ut från ett tak och hotar att skära av repet om generalen inte gör något. Först vänder han på klacken, men när Lilla valpen gör verklighet av sitt hot och räddas till livet tack vare Liang som slänger sig efter henne, beslutar sig generalen för att försöka få Wang fri från fängelset vilket också lyckas. Återigen möts Liang och Wang över en kopp te. När Wang förstår att det är Lilla valpen han har tacka för att han är fri skyndar han att söka upp henne. Han finner henne på sin båt, i färd med att skura däcket. Han inser vilken trofast vän han har i flickan och ber henne att åter börja kalla honom farfar. Och trots att hon är flicka får hon bli hans arvtagare och lära sig den gamles konster med maskerna.

Bodhisattva-begreppet

I den nordbuddhistiska traditionen, det vill säga i Korea, Japan, Tibet och Kina – är bodhisattvan en central gestalt. Bodhisattvan är en människa som av kärlek till sina medmänniskor har avstått från nirvana för att i stället återinträda i reinkarnationsförloppet. Detta för att kunna hjälpa andra till upplysning och nirvana. Buddha själv – Siddharta Gautama, som levde för 2.500 år sedan – avstod på detta vis från att omedelbart gå in i nirvana.

I *Maskernas kung* spelar transvestiten och operasångaren Liang rollen som bodhisattva – barmhärtighetens gudinna. I operan "Att uppnå Nirvana", som vi ser i filmen, försöker operans prinsessa (spelad av Liang) att rädda sin far kejsaren genom att offra sitt eget liv. Hon skär av repet hon är fästad vid då patriarkerna vägrar att ge fadern nåd. Hon faller och dör, men i operans slut återuppstår hon igen.

Lilla valpen ser operan tillsammans med Wang och tar stort intryck av den. När de promenerar från föreställningen frågar hon sin mästare hur det kommer sig att prinsessan på nytt kunde leva trots att hon dött. Wang förklarar att det är för att hon är Barmhärtighetens gudinna, som "gör goda gärningar och räddar olyckliga själar". Lilla valpen stannar upp och får något tankfullt i blicken. Och när det visar sig att hennes och Wangs öde blir nästan identiskt

med förloppet i operan, det vill säga att Wang blir orövligt anklagad för brott, tar hon till samma metod som bodhisattvan för att söka rädda honom. Hon kastar sig ut från ett hustak endast fäst vid ett rep, som hon hotar att skära av. Hon visar samma offervilja som bodhisattvan och lyckas därmed rädda Wang.

★ Buddhismen är en religion som starkt betonar vikten av att leva rätt. För tjänstfulla och självupppoffrande gärningar i det nuvarande livet bidrar till en gynnsam återfödsel i nästa liv. Diskutera positiva och negativa följder av ett sådant synsätt.

Moral kontra vanemässiga normer

Kina vid seklets början var ett land drabbat av stor fattigdom. Hur grymt det än kan verka tvingades somliga människor att sälja det dyrbaraste de hade – sina barn. Och på barnmarknaden rådde långt ifrån jämställdhet. Där värderades barnen utrustade med "teknik", det vill säga pojkarna, betydligt högre än flickorna. I *Maskernas kung* berättar Lilla valpen om hur hon upprepade gånger har blivit slagen och såld på grund av att hon är flicka.

Ett tydligt budskap i filmen är att alla människor har lika värde, oavsett kön eller social klass. Det viktigaste är att försöka vara en god människa och kunna stå för sina handlingar.

Wang representerar i filmen i stor utsträckning goda värden och moral. Han tackar nej till Liangs erbjudande om att ingå i hans trupp – något som skulle kunna ge Wang både pengar och ära, med motiveringen att det är viktigast att reda sig själv och lita till sina egna färdigheter. På samma sätt avböjer han några soldaters begäran om att mot en summa pengar få veta hemligheterna bakom hans konst. För Wang är det väsentligt att vara ärlig mot sig själv – han vägrar att låta sig köpas. För Lilla valpen, som vid något tillfälle ägnar sig åt stöld, berättar han att oärliga metoder för att nå framgång aldrig kan rättfärdigas.

Men när det kommer till jämställdhet har Wang en till en början tveksam inställning. I enlighet med traditionen i Kina betraktar han flickor som mindre värda än pojkar. Det är en självklarhet för honom att endast pojkar kan föra hans maskkonst vidare, för på det viset har det alltid varit. Men under filmens gång genomgår Wang en förändring. Lilla valpens trofasthet och självupppoffrande handlingar får honom att reflektera över och förändra sitt vanemässiga tänkande. Det finns ju egentligen ingen

anledning till att maskkonsten ska gå i arv till just pojkar. Lilla valpen är begävad och fingerfärdig och Wang inser att hon, trots sitt kön, är rätt person att arva konsten.

★ I många kulturer i världen har kvinnan en lägre ställning än mannen. Också i vårt eget land är det vanligt att flickor behandlas annorlunda än pojkar redan från tidig ålder. Hos pojkar lyfts traditionellt sett "manliga" egenskaper som fysisk styrka och mod fram, medan flickor lär sig bejaka sina mjuka sidor. Pojkar får höras och synas, flickor förväntas vara tysta och snälla. Hur kan vi göra världen mer jämställd? Börja med att diskutera vad ni kan göra i er egen närmiljö, på er egen skola.

Situationen i Kina idag

Maskernas kung utspelar sig visserligen i början av förra seklet, men filmen säger också en del om dagsläget i Kina och i den går att finna ett visst mått av samhällskritik, till exempel mot kvinnans svaga ställning och mot politiskt maktmissbruk.

Det moderna Kina är ett land med ett stort folkökningsproblem. Från 1900-talets början fram till i dag har invånarantalet stigit från ca 420 miljoner till 1.200 miljoner människor. För att stoppa befolkningstillväxten genomfördes i början av 1980-talet det så kallade ansvarssystemet. Normen blev då att varje familj endast skulle ha ett barn. Denna familjeplaneringsmodell har kritiserats av människor världen över, eftersom många anser att policyn utgör ett brott mot de mänskliga rättigheterna.

Enligt kinesisk tradition är det viktigt att det finns en son bland barnen i en familj för att någon ska kunna föra familjenamnet vidare. Dessutom ser man i Kina, liksom i de flesta asiatiska länder, barnen som en slags pensionsförsäkring. Det är dessa som ska försörja föräldrarna då de blir gamla, och fortfarande litar man i detta avseende mer på en pojke än på en flicka.

Ett barnspolitiken har därför gjort att många flickor har övergetts eller till och med dödat i hopp om att nästa barn ska bli en pojke. En annan vanlig metod är att med hjälp av fosterdiagnostik ta reda på barnets kön under graviditeten och abortera fostret om det visar sig vara en flicka.

Dessa födelsekontrollmetoder innebär givetvis såväl etiska som sociala problem. Könsfördelningen bland de unga i Kina är ojämn. Det finns för få flickor, vilket kommer att leda till problem när dagens ungdomar ska bilda familj. Det förekommer också att familjer föder fler än ett barn, men låter bli att registrera barnens födelse. Dessa anonyma barn

kan naturligtvis inte få utbildning och sociala förmåner i samma utsträckning som andra, eftersom de helt enkelt inte finns i några officiella register.

Wu Tianming, som har regisserat *Maskernas kung*, ger med sin film en nog så tydlig fingervisning om att flickor är lika kompetenta som pojkar.

Regissören vänder sig i sin film också mot det maktmissbruk som råder i Kina. Wang blir fångslad utan rättegång och tvingas erkänna samtliga människorov som inträffat i staden – det vill säga en mängd brott han inte har begått. Detta tillvägagångssätt är förstas ett smidigt sätt att ge sken av att lugn och frid råder i en diktatorisk stat. De som sitter vid makten letar efter en syndabock och bryr sig inte så mycket om utifall personen i fråga blir dömd på rättvisa grunder eller inte.

Kina är världens största diktatur. Regimen i Peking strävar efter att motarbeta tendenser som kan försvaga det kinesiska kommunistpartiets grepp om landet. Men i Kina, liksom i alla diktaturer, finns det förstas människor som tycker att de som innehar makten hanterar den fel. 1989 utbröt stora studentdemonstrationer på Himmelska Fridens torg i Peking på grund av att folket kände ett stort missnöje med partiets politik. Till följd av detta genomförde militären en stor massaker, som ledde till att tusentals människor dödades eller skadades. Regimen tvekade alltså inte att skningslöst slå till mot de människor som ifrågasatte dess sätt att styra landet.

I *Maskernas kung* är det Lilla valpen som sätter sig upp mot makten med hjälp av operasångaren Liang. Genom deras handlingar tycks regissören vilja säga att den lilla människan trots allt aldrig får sluta tro på att det går att påverka samhället. Det finns fortfarande hopp om rättvisa bara människor har vilja, fantasi och mod att använda okonventionella metoder för att uppnå den. ★ Lilla valpen tar intryck av en operaföreställning hon ser och får på så sätt inspiration till sin offerakt. Därmed lyckas hon rädda Wang från en orättvis avrättning. Regissören till *Maskernas kung* vill med sin film ge människor kraft och tro på att samhället går att förändra. Diskutera i vilken mån konst kan vara ett verktyg för att påverka människor.

Kärlekens kraft

I en intervju i San Francisco Examiner säger regissören Wu Tianming att han har reagerat på den utveckling Kina är på väg emot:

”Folk drömmer bara om att bli rika.

Med giriga ögon stirrar de sig blinda på pengar medan moral är värdelöst. /.../ Landet har utvecklats från en stilens och anständighetens nation till ett ekonomiskt slagfält. Genom den här historien ville jag uttrycka vikten av kärlek.”

Vidare förklarar han att han är rädd att de gamla kinesiska traditionerna – som lägger vikten just på moral, hederlighet och att ta hand om varandra – är på väg att glömmas bort.

Det är en hård värld Wu Tianming har placerat sina huvudpersoner i. Det är en värld där de får kämpa för brödfödan och för att bli behandlade rättvist. Men det som räddar dem tycks vara att deras drivkraft i livet är längtan efter mänsklig och inte ekonomisk trygghet.

Kärleken och vänskapen mellan Wang och Lilla valpen stöter på många hinder, men att det är sann kärlek går inte att ta miste på. Redan vid deras första möte på barnmarknaden uppstår rent bokstavligt ljuv musik i filmen. Med hjälp av denna musik samt en mjuk ljussättning har regissören och fotografen försökt sätta ljud och bild på de känslor som uppstår då man blir förälskad.

I filmen finns flera scener som tydligt berättar om hur viktig vänskapen mellan två människor kan vara. En är scenen på båten då Lilla valpen kliar Wang på ryggen. Wang njuter av barnets små händer och kastar med ett skratt pinnen han hittills har använt som verktyg för kliandet i sjön.

★ Lyft fram fler scener i filmen som vittnar om det starka bandet mellan den gamle mannen och flickan han tar till sitt hjärta. Låt eleverna berätta om egna relationer med en mor/farförälder eller annan vuxen vän, som betyder mycket.

Poesin i ord och bild

”Stackars lilla melon som råkade på en så ondsint rova”.

Orden är gubben Wangs och uttrycksättet är karaktäristiskt för hur språket används i *Maskernas kung*. Filmen är på det hela taget mycket poetisk – både i ord, bild och dramaturgi. Fotot är suddigt av smog och gränderna, hustaken, flodbåten, buddhastatyerna och inte minst de färgstarka operakostymerna och maskerna skapar en romantisk och för oss västerlänningar mycket exotisk miljö.

Historien i sig är sentimental, på gränsen till melodramatisk, och tematiken – flickan som utger sig för att vara pojke samt den urgamla konstarten Wang utövar – för tanken till fabel och saga.

Wang i synnerhet använder sig ofta av ordstäv och metaforer när han talar. Han är en konstnär och brukar även

språket på ett konstnärligt och målade sätt för att uttrycka vad han menar. Nedan några exempel ur filmen:

”Även om min tekopp är liten så läcker den inte” – med det vill Wang säga att hans konst, även om den är ringa, inte är till för någon annan än honom och hans arvingar.

”Rep slås inte av en ensam tråd utan många” – Liang vill på detta sätt ändå övertala Wang att gå med i hans artisttrupp.

”Jag är ledsen men det är som att be två bergstoppar bli en” – Wang tackar nej.

”Har man våta byxor tror folk att man har kissat på sig.”

”Den lättaste bris kan blåsa en in genom fångelseportarna, men den starkaste oxe kan inte dra en därifrån.”

”En droppe medlidande förtjänar en flod av tacksamhet.”

★ Låt filmen inspirera till egna lekar med språket. Hitta nya uttrycksätt för vad ni vill säga.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Hongkong/Kina 1996

Manus: Wei Minglun

Regi: Wu Tianming

Originalhistoria: Chen Wengui

Foto: Mu Dayuan

Klippning: Xu Yuelan

Musik: Zhao Jiping

I ROLLERNA

Maskernas mästare – Chu Yuk

Lilla valpen – Chao Yim Yin

Liang Sao Lang – Zhao Zhigang

Tien Che – Zhang Riuyang

TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 102 minuter

Format: Vidfilm

Ljud: Dolby Stereo

Censur: Från 7 år

Svensk premiär: 27 oktober 2000

DISTRIBUTION

Folkets Bio, Box 2068, 103 12
STOCKHOLM Tel 08-545 275 23,
fax 08-545 275 27
www.folketsbio.se

